

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

26. siječnja 2017.*

„Žalba – Zabranjeni sporazumi – Belgijsko, njemačko, francusko, talijansko, nizozemsko i austrijsko tržište kupaonske opreme – Usklađivanje prodajnih cijena i razmjena osjetljivih poslovnih informacija – Pokajnički program – Uredba (EZ) br. 1/2003 – Članak 23. stavak 2. – Gornja granica od 10% od prihoda – Izvršavanje neograničene nadležnosti“

U predmetu C-619/13 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 25. studenoga 2013.,

Mamoli Robinetteria SpA, sa sjedištem u Milanu (Italija), koji zastupaju F. Capelli i M. Valcada, *avvocati*,

žalitelj,

druga stranka u postupku je:

Europska komisija, koju zastupaju L. Malferrari i F. Ronkes Agerbeek, u svojstvu agenata, uz asistenciju F. Ruggeri Laderchi, *avvocato*, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg, u

tuženik u prvom stupnju,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, potpredsjednik Suda, u svojstvu predsjednika prvog vijeća, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (izvjestitelj) i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 10. rujna 2015.,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: talijanski

Presudu

- 1 Svojom žalbom Mamoli Robinetteria SpA zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 16. rujna 2013. Mamoli Robinetteria/Komisija (T-376/10, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2013:442), kojom je odbijena njegova tužba za djelomično poništenje Odluke Komisije C (2010) 4185 *final* od 23. lipnja 2010. koja se odnosi na postupak primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39092 – kupaonska oprema) (u daljnjem tekstu: sporna odluka), u dijelu u kojem se na njega odnosi i, podredno, ukidanje ili smanjenje novčane kazne koja mu je tom odlukom izrečena.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

- 2 Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101.] i 102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.) u članku 23. stavcima 2. i 3. propisuje:

„2. Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [101.] ili [102. UFEU-a] [...]

[...]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

[...]

3. Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede.”

Smjernice iz 2006.

- 3 Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom, poglavlje 8., svezak 4., str. 58.; u daljnjem tekstu: smjernice iz 2006.) u točki 2. navode da „Komisija mora uzimati u obzir i težinu i trajanje povreda” i da „izrečena kazna ne smije premašivati ograničenja utvrđena u članku 23. stavku 2. drugom i trećem podstavku Uredbe br. 1/2003”.
- 4 Točke 23., 25., 28., 29. i 37. smjernica iz 2006. navode:

„23. Horizontalni sporazumi o određivanju cijena [...] koji su obično tajni, po svojoj su naravi među najtežim oblicima ograničavanja tržišnog natjecanja. Sa stajališta politike tržišnog natjecanja, njih se kažnjava visokim novčanim kaznama. Stoga je udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvim slučajevima povreda u pravilu u gornjem dijelu tog raspona.

[...]

25. Nadalje, bez obzira na trajanje sudjelovanja poduzetnika u povredi, Komisija u osnovni iznos uključuje iznos od između 15% i 25% vrijednosti prihoda od prodaje kako je definirano gore u odjeljku A kako bi odvratila poduzetnike od samog sklapanja horizontalnih sporazuma o određivanju cijena [...]

[...]

28. Osnovni iznos može se povisiti ako Komisija utvrdi postojanje otegotnih okolnosti, kao što su:

[...]

29. Osnovni se iznos može sniziti ako Komisija utvrdi postojanje olakotnih okolnosti, kao što su:

[...]

37. Unatoč tome što ove Smjernice daju opću metodologiju za utvrđivanje kazni, pojedinosti danog slučaja ili potreba za postizanjem preventivnog učinka u pojedinom slučaju mogu opravdati odstupanje od takve metodologije ili od ograničenja navedenih u točki 21.”

Okolnosti spora i sporna odluka

- 5 Okolnosti spora bile su izložene u točkama 1. do 21. pobijane presude i mogu se sažeti kako slijedi.
- 6 Žalitelj je talijanski poduzetnik koji proizvodi isključivo sanitarnu armaturu.
- 7 Masco Corp. i njegova društva kćeri, među kojima Hansgrohe AG koji proizvodi sanitarne armature i Hüppe GmbH koji proizvodi pregrade za tuševe, obavijestili su 15. srpnja 2004. Komisiju o postojanju zabranjenog sporazuma u sektoru kupaonske opreme te su zatražili korištenje imuniteta od novčanih kazni na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3., u daljnjem tekstu: Obavijest iz 2002. o suradnji) ili, podredno, smanjenje iznosa tih novčanih kazni.
- 8 Komisija je 9. i 10. studenoga 2004. provela nenajavljene pretrage u prostorijama nekoliko društava i nacionalnih stručnih udruženja koja djeluju u sektoru kupaonske opreme. Nakon što je između 15. studenoga 2005. i 16. svibnja 2006. spomenutim društvima i udruženjima, uključujući žalitelju, uputila zahtjeve za pružanje informacija, Komisija je 26. ožujka 2007. donijela obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Potonja je dostavljena žalitelju.
- 9 Žalitelj je 20. siječnja 2006. također zatražio oslobađanje od novčanih kazni ili, podredno, smanjenje njihova iznosa.
- 10 Komisija je 23. lipnja 2010. donijela spornu odluku, nakon što je od 12. do 14. studenoga 2007. održano saslušanje, nakon što je 9. srpnja 2009. nekoliko društava, među kojima nije bio žalitelj, poslala dopis o prikazu činjeničnog stanja i nakon što je između 19. lipnja 2009. i 8. ožujka 2010. uputila zahtjeve za pružanje dodatnih informacija, koji su naprotiv bili upućeni žalitelju.
- 11 Komisija je u spornoj odluci utvrdila postojanje povrede članka 101. stavka 1. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 106., str. 4.) u sektoru kupaonske opreme. Ta se povreda, u kojoj je sudjelovalo 17 poduzetnika, odvijala tijekom različitih razdoblja između 16. listopada 1992. i 9. studenoga 2004. u obliku niza protutržišnih sporazuma ili usklađenog djelovanja na području Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Nizozemske i Austrije.

- 12 Točnije, Komisija je u spornoj odluci navela da je utvrđena povreda obuhvaćala: kao prvo, usklađivanje između spomenutih proizvođača kupaonske opreme godišnjih povećanja cijena i drugih elemenata utvrđivanja cijena, u okviru redovitih sastanaka u nacionalnim strukovnim udruženjima; kao drugo, utvrđivanje ili usklađivanje cijena prilikom posebnih događaja, poput povećanja troškova sirovina, uvođenja eura i uvođenja naplate cestarine; i, kao treće, u otkrivanju i razmjeni osjetljivih poslovnih informacija. Osim toga, Komisija je zaključila da je određivanje cijena u sektoru kupaonske opreme slijedilo jednogodišnji ciklus. U tom kontekstu su proizvođači utvrđivali cjenike koji su, u pravilu, ostajali na snazi godinu dana i služili kao osnova za poslovne odnose s trgovcima na veliko.
- 13 Proizvodi obuhvaćeni zabranjenim sporazumom su kupaonska oprema, koja pripada nekoj od tri podskupine sljedećih proizvoda, to jest sanitarne armature, pregrade za tuš kabine i njihovi dodatni dijelovi te sanitarna keramika (u daljnjem tekstu: tri podskupine proizvoda).
- 14 Što se tiče protutržišnih djelovanja koja su se odvijala u Italiji, ona su se izvršavala u okviru dvije neformalne grupe. Prvu, nazvanu „Euroitalia”, čine poduzetnici koji su se sastajali dva do tri puta godišnje između srpnja 1992. i listopada 2004. U okviru te grupe, koja je formirana prilikom stupanja njemačkih proizvođača na talijansko tržište, razmjena informacija odnosila se ne samo na sanitarne armature nego i na sanitarnu keramiku. Žalitelj nije bio dio druge neformalne grupe poduzetnika, nazvane „Michelangelo”. Ta grupa se nekoliko puta sastala između kraja 1995. i početka 1996. godine te 25. srpnja 2003. Na tim sastancima su se rasprave odnosile na širok raspon sanitarnih proizvoda, osobito sanitarnu armaturu i sanitarnu keramiku.
- 15 Što se tiče sudjelovanja žalitelja u protutržišnim djelovanjima, Komisija je u spornoj odluci zaključila da je sudjelovao u nezakonitim raspravama koje su se održale u okviru grupe „Euroitalia” između 18. listopada 2000. i 9. studenoga 2004.
- 16 Stoga je Komisija u članku 1. stavku 5. točki 15. sporne odluke utvrdila da je žalitelj povrijedio članak 101. UFEU-a jer je sudjelovao u kontinuiranom sporazumu ili usklađenim djelovanjima na talijanskom državnom području u razdoblju između 18. listopada 2000. i 9. studenoga 2004.
- 17 U skladu s člankom 2. stavkom 14. sporne odluke, Komisija je žalitelju izrekla novčanu kaznu u iznosu od 1 041 531 eura.
- 18 Radi izračuna te kazne, Komisija se oslonila na smjernice iz 2006.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 19 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 7. rujna 2010., žalitelj je pokrenuo postupak za poništenje sporne odluke ističući pet tužbenih razloga. Prvi tužbeni razlog temelji se na tome da dopis o prikazu činjeničnog stanja nije bio dostavljen žalitelju i da nije imao pristup određenim dokumentima navedenima u spornoj odluci, koji se odnose na njegovo sudjelovanje u predmetnim protutržišnim djelovanjima. Drugi tužbeni razlog temeljio se na nezakonitosti Priopćenja o suradnji iz 2002. Treći tužbeni razlog temeljio se na pogreškama učinjenima pri utvrđivanju tužiteljeva sudjelovanja u zabranjenom sporazumu koji se odnosio na talijansko tržište sanitarne keramike. Četvrti tužbeni razlog temeljio se na pogreškama učinjenima pri utvrđivanju sankcije nametnute tužitelju i iznosa novčane kazne. Peti tužbeni razlog temeljio se na pogrešnoj ocjeni iznosa smanjenja koje mu je odobreno zbog njegove financijske situacije.
- 20 Podredno, tužitelj je iznio zahtjeve za ukidanje ili smanjenje izrečene novčane kazne.
- 21 Opći je sud pobijanom presudom u cijelosti odbio tužbu.

Zahtjevi stranaka

22 Žalitelj od Suda zahtijeva da:

- ukine pobijanu presudu;
- poništi 1. i 2. članak pobijane odluke u dijelu u kojem se odnose na njega;
- podredno, smanji novčanu kaznu na iznos od 0,3% njegovog prihoda koji se odnosi na 2003. godinu ili, u svakom slučaju, na manji iznos od onog iz izrečene sankcije i
- Komisiji naloži snošenje troškova.

23 Komisija od Suda zahtijeva da:

- odbije žalbu i
- žalitelju naloži snošenje troškova.

O žalbi

24 U prilog svojoj žalbi, žalitelj navodi sedam žalbenih razloga među kojima je pet tužbenih razloga istaknutih u prvom stupnju.

25 Svojim prvim žalbenim razlogom žalitelj prigovara Općem sudu da je, s jedne strane, pogrešno kvalificirao argument kao novi tužbeni razlog i, s druge strane, da se oslonio na nepostojeći činjenični element. Drugi žalbeni razlog kritizira obrazloženja Općeg suda koja se odnose na to da dopis o prikazu činjeničnog stanja nije bio dostavljen žalitelju. Svojim trećim žalbenim razlogom prigovara Općem sudu da je odbio prigovor nezakonitosti Priopćenja o suradnji iz 2002. Svojim četvrtim žalbenim razlogom kritizira obrazloženja pobijane presude koja se odnose na posebnost talijanskog tržišta sanitarne keramike i relevantnost dokaza koje je Komisija uzela u obzir u vezi sa sudjelovanjem u povredi počinjenoj na tom tržištu. Peti žalbeni razlog kritizira pobijanu presudu u dijelu u kojem se njome nisu ispravile pogreške koje je Komisija počinila pri utvrđivanju novčane kazne izrečene žalitelju. Svojim šestim žalbenim razlogom žalitelj prigovara Općem sudu što je smatrao da je Komisija dovoljno smanjila novčanu kaznu koja mu je bila izrečena. Svojim sedmim žalbenim razlogom žalitelj ističe da je Opći sud pogrešno smatrao da nisu relevantni zahtjevi za mjere izvođenja dokaza koje je žalitelj podnio.

Prvi žalbeni razlog, koji se temelji na pogrešnoj kvalifikaciji argumenta kao novog tužbenog razloga i pogrešci u ocjeni činjenica

Argumentacija stranaka

26 Prvim dijelom prvog žalbenog razloga žalitelj prigovara Općem sudu da je u točki 30. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče prava zato što je njegov argument da je Komisija pogrešno utvrdila da je žalitelj sudjelovao u povredi koja se odnosi na kupaonsku opremu, iako on ne proizvodi sanitarnu keramiku smatrao novim tužbenim razlogom i stoga ga odbacio kao nedopušten.

27 Taj argument čini, među ostalim, premisu četvrtog tužbenog razloga u prvom stupnju koji se odnosi na kriterije utvrđivanja iznosa novčane kazne izrečene žalitelju. U tom pogledu je nesporno da žalitelj proizvodi samo sanitarnu keramiku, kao što je i sam Opći sud naveo u točki 4. pobijane presude i na

što je žalitelj podsjetio nekoliko puta u svojoj tužbi u prvom stupnju. Usto, Opći sud je odlučivao *ultra petita* kada je spomenuti argument kvalificirao kao novi tužbeni razlog jer Komisija uopće nije istaknula takvu zapreku vođenju postupka.

- 28 Drugim dijelom prvog žalbenog razloga žalitelj prigovara Općem sudu da se u točki 9. pobijane presude oslonio na zaključak prema kojem je žalitelj podnio zahtjev za primjenu pokajničkog programa iako on nije nikada uputio takav zahtjev.
- 29 Komisija smatra da je taj žalbeni razlog, u oba dijela, nedopušten i, u svakom slučaju, neosnovan.

Ocjena Suda

- 30 Što se tiče pogreške u kvalifikaciji koja se zamjera Općem sudu, valja podsjetiti da u skladu s člankom 48. stavkom 2. Poslovnika Općeg suda, u verziji koja je bila na snazi u vrijeme pobijane presude (u daljnjem tekstu: Poslovnik Općeg suda), tijekom postupka je zabranjeno iznositi nove razloge, osim ako se ne temelje na pravnim ili činjeničnim elementima za koja se saznalo tijekom postupka.
- 31 Osim toga, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da, u skladu s člankom 44. stavkom 1. točkom (c) Poslovnika Općeg suda, predmet spora i sažeti prikaz istaknutih tužbenih razloga dvije su bitne pojedinosti koje se moraju nalaziti u tužbi kojom se pokreće postupak (presuda od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija, C-559/12 P, EU:C:2014:217, t. 38.). Zahtjevi u takvoj tužbi moraju biti formulirani na nedvosmislen način kako bi se izbjeglo da sud odluči *ultra petita* ili propusti odlučiti o nekom od prigovora (vidjeti analogijom presudu od 12. veljače 2009., Komisija/Poljska, C-475/07, neobjavljena, EU:C:2009:86, t. 43.).
- 32 Valja utvrditi da Mamoli Robinetteria u svojoj tužbi u prvom stupnju nije navela argument da je Komisija u članku 1. stavku 5. točki 15. pogrešno zaključila da je žalitelj sudjelovao u povredi koja se odnosi na kupaonsku opremu, iako on ne proizvodi sanitarnu keramiku.
- 33 Osim toga, žalitelj ne navodi postojanje pravnih ili činjeničnih elemenata koji su se otkrili tijekom postupka i koji bi mogli opravdati kasno iznošenje takvog argumenta. Naposljetku, spomenuti argument ne može se smatrati dopunom razloga koji je naveden ranije u tužbi.
- 34 Iz toga slijedi da je Opći sud pravilno u točki 30. pobijane presude taj argument, koji je žalitelj iznio tijekom postupka, nakon tužbe kojom se pokreće postupak, kvalificirao kao novi tužbeni razlog pa ga je iz tog razloga odbacio.
- 35 Usto, budući da su, s obzirom na ciljeve navedene u točki 31. ove presude, pretpostavke dopuštenosti koje se odnose na predmet spora i sažeti prikaz tužbenih razloga iznesenih pred Općim sudom kao i zabranu iz članka 48. stavka 2. Poslovnika Općeg suda s tim u svezi, a kojom se zabranjuje iznošenje novih tužbenih razloga, kogentne naravi, Općem sudu se ne može prigovoriti što je po službenoj dužnosti ispitao apsolutnu zapreku vođenju postupka koja se temelji na povredi tih pretpostavki.
- 36 Slijedom toga, prvi dio prvog žalbenog razloga valja odbiti kao neosnovan.
- 37 Što se tiče drugog dijela prvog žalbenog razloga, valja utvrditi da Opći sud iz isključivo činjeničnog utvrđenja prema kojem je žalitelj podnio zahtjev za primjenu pokajničkog programa i koje se nalazi u točki 9. pobijane presude u dijelu u kojem se podsjeća na okolnosti spora nije izvukao nikakvu činjeničnu ili pravnu posljedicu, koju žalitelj smatra pogrešnom.
- 38 Stoga taj dio valja odbiti kao bespredmetan (vidjeti analogijom presudu od 2. listopada 2003., Thyssen Stahl/Komisija, C-194/99 P, EU:C:2003:527, t. 46. i 47.).

- 39 Slijedom toga prvi žalbeni razlog treba djelomično odbaciti kao nedopušten i djelomično odbiti kao neosnovan.

Drugi žalbeni razlog, koji se temelji na tomu da dopis o prikazu činjeničnog stanja nije bio dostavljen žalitelju

Argumentacija stranaka

- 40 Svojim drugim žalbenim razlogom žalitelj Općem sudu prigovara što je kao djelomično neosnovan i kao djelomično bespredmetan odbio tužbeni razlog koji se temelji na tomu da njemu Komisija nije dostavila dopis o prikazu činjeničnog stanja, dok drugim poduzetnicima koji su sudjelovali u povredi je. Naime, takva povreda čini povredu prava obrane. U tom pogledu, suprotno obrazloženjima koja je Opći sud iznio u točki 38. pobijane presude, kojima se kao bespredmetni odbijaju argumenti utemeljeni na toj povredi, ne može se osporiti da bi poznavanje činjeničnih okolnosti nužno bilo korisno za izradu obrambene strategije.
- 41 Komisija smatra da je taj razlog nedopušten i u svakom slučaju neosnovan.

Ocjena Suda

- 42 Valja podsjetiti da iz članka 256. stavka 1. UFEU-a, članka 58. prvog stavka Statuta Suda Europske unije kao i članka 168. stavka 1. točke (d) Poslovnika Suda proizlazi da se u žalbi moraju precizno navesti pobijani dijelovi presude čije se ukidanje traži te pravni argumenti koji posebno podupiru taj zahtjev, inače će žalba ili dotični žalbeni razlog biti nedopušteni (presuda od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 43. i navedena sudska praksa).
- 43 Također valja naglasiti da je žalba nedopuštena ako se u njoj samo ponavljaju tužbeni razlozi i argumenti koji su već bili izneseni pred Općim sudom, uključujući i one utemeljene na činjenicama koje je taj sud izričito odbio, a da ne sadržava nikakvu argumentaciju kojom se posebno ističe pogreška koja se tiče prava koju presuda Općeg suda sadržava. Naime, takva žalba u stvarnosti predstavlja zahtjev za preispitivanje tužbe podnesene Općem sudu, što nije u nadležnosti Suda (presude od 7. siječnja 2004., Aalborg Portland i dr./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, t. 51. i navedena sudska praksa, kao i od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 26.).
- 44 Valja utvrditi da žalitelj samo, s jedne strane, ponavlja razlog istovjetan onom istaknutom u prvom stupnju pred Općim sudom, koji se temelji na tomu da mu dopis o prikazu činjeničnog stanja nije bio dostavljen i, s druge strane, navodi općenita razmatranja, a da nije utvrdio da se posebno odnose na ovaj slučaj i pritom ne ističe precizno pogrešku koja se tiče prava koju je Opći sud počinio u pobijanoj presudi.
- 45 Slijedom toga drugi žalbeni razlog treba odbiti kao nedopušten.

Treći žalbeni razlog, koji se temelji na nezakonitosti Priopćenja o suradnji iz 2002.

Argumentacija stranaka

- 46 Svojim trećim žalbenim razlogom žalitelj najprije prigovara Općem sudu to što je odbacio prigovor nezakonitosti Priopćenja o suradnji iz 2002., iako je pokajnički program kao što je onaj predviđen tim priopćenjem nužno trebao biti ustanovljen i uređen aktom zakonodavca Europske unije, koji je nadležan za tržišno natjecanje, koji je trenutačno primjenjiv i koji ima izravan učinak.

- 47 Nadalje ističe da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava zato što je u točkama 55. i 56. pobijane presude smatrao da Komisija ima nadležnost donijeti i urediti pokajnički program na temelju odredaba iz članka 15. stavka 2. Uredbe Vijeća br. 17. od 6. veljače 1962., Prva uredba o provedbi članka [101.] i [102. UFEU-a] (SL 1962., 13, str. 204.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 3.), koji je postao članak 23. stavak 2. Uredbe br. 1/2003. Nijedna izravno primjenjiva odredba koju zakonodavac Unije nadležan za područje tržišnog natjecanja ne dodjeljuje Komisiji ovlast nesankcioniranja poduzetnika koji je počinio povredu u području tržišnog natjecanja samo zato što je taj poduzetnik priznao da je počinio tu pogrešku. Naprotiv, iz članka 101. i 103. UFEU-a proizlazi da takva povrede prava Unije u području tržišnog natjecanja mora za posljedicu imati izricanje sankcije.
- 48 Naposljetku žalitelj prigovara Općem sudu što je u točki 57. pobijane presude smatrao da to što je Komisija donijela Priopćenje o suradnji ne krši načelo diobe vlasti i što je odbio argument prema kojem se pokajnički programi u državama članicama Unije donose na osnovi zakonodavnih akata.
- 49 Komisija smatra da je taj razlog nedopušten i u svakom slučaju neosnovan.

Ocjena Suda

- 50 Što se najprije tiče prigovora Komisijine nenadležnosti za donošenje pokajničkog programa, valja istaknuti da žalitelj nije precizno odredio nikakvu pogrešku koja se tiče prava počinjenu u pobijanoj presudi. Stoga, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 42. ove presude, taj prigovor treba odbiti kao nedopušten.
- 51 Nadalje, što se tiče prigovora kojim se kritiziraju točke 55. i 56. pobijane presude, prema kojem je Opći sud pogrešno smatrao da je Komisija nadležna za donošenje Priopćenja iz 2002. o suradnji u pogledu članka 15. stavka 2. Uredbe br. 17. koji je postao članak 23. stavak 2. Uredbe br. 1/2003, valja kao prvo utvrditi da je Sud u nekoliko navrata potvrdio da Komisija može donijeti okvirna pravila ponašanja, kao što su ona u Priopćenju iz 2002., kojima se ta institucija samoograničava u izvršavanju diskrecijske ovlasti koja joj je dodijeljena na temelju navedenih članaka (vidjeti u tom smislu presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 209., 211., 213. i 250., kao i od 18. srpnja 2013., Schindler Holding i dr./Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, t. 58. i 67. do 69.).
- 52 Kao drugo, iz sudske prakse Suda proizlazi da članak 101. UFEU-a ne isključuje mogućnost da Komisija pri izvršavanju svojih ovlasti u području prava tržišnog natjecanja utvrdi povredu tog članka, a da ne odredi novčanu kaznu, pri čemu međutim tako može postupiti samo u vrlo iznimnim situacijama, kao što su one u kojima je suradnja poduzetnika bila odlučujuća za otkrivanje i učinkovito suzbijanje zabranjenog sporazuma (vidjeti u tom smislu presudu od 18. lipnja 2013., Schenker & Co. i dr., C-681/11, EU:C:2013:404, t. 48. i 49.).
- 53 Kao treće, iz ustaljene sudske prakse također proizlazi da su pokajnički programi korisni alati u učinkovitoj borbi za otkrivanje i okončanje povreda pravila tržišnog natjecanja pa stoga služe cilju djelotvorne primjene članka 101. i 102. UFEU-a (vidjeti osobito presudu od 14. lipnja 2011., Pfeiderer, C-360/09, EU:C:2011:389, t. 25., kao i od 6. lipnja 2013., Donau Chemie i dr., C-536/11, EU:C:2013:366, t. 42.).
- 54 Iz toga slijedi da Opći sud nije počinio nikakvu pogrešku koja se tiče prava kada je u točkama 55. i 56. pobijane presude, u skladu s člankom 15. stavkom 2. Uredbe br. 17., smatrao da je Komisija mogla donijeti Priopćenje iz 2002.

- 55 Naposljetku, u dijelu u kojem se žalbeni razlog, koji se temelji na tomu da to što je Komisija donijela Priopćenje o suradnji iz 2002. krši načelo diobe vlasti, odnosi na točku 57. pobijane presude i počiva na premisi da Komisija nije raspolagala prikladnom pravnom osnovom za to donošenje, valja ga odbiti iz razloga navedenih u točkama 51. do 54. ove presude.
- 56 Stoga treći žalbeni razlog treba odbiti kao djelomično nedopušten i djelomično neosnovan.

Četvrti žalbeni razlog, koji se temelji na pogreškama koje proizlaze iz toga što se žalitelju pripisuje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu protivno članku 101. UFEU-a i članku 2. Uredbe br. 1/2003

Argumentacija stranaka

- 57 Svojim četvrtim žalbenim razlogom žalitelj prigovara Općem sudu što je pogrešno odbio njegove argumente koji se odnose na posebnosti talijanskog tržišta sanitarne keramike i relevantnosti dokaza koje je Komisija prihvatila i to što nije, slijedom toga, sankcionirao pogreške koje je Komisija počinila time što mu je pripisala sudjelovanje u predmetnom zabranjenom sporazumu protivno članku 101. UFEU-a i članku 2. Uredbe br. 1/2003.
- 58 Kao prvo, što se tiče posebnosti talijanskog tržišta sanitarne keramike, Opći je sud u točkama 61. do 133. pobijane presude među ostalim smatrao da struktura tržišta uopće nije relevantna za rješenje spora i da sudjelovanje žalitelja u povredi proizlazi iz same činjenice da je prisustvovao sastancima „Euroitalije”, iako iz te strukture, koju obilježava znatan broj proizvođača i trgovaca na veliko, proizlazi da u Italiji nije bilo moguće stvoriti zabranjeni sporazum. Usto, Opći je sud u točkama 65. do 72. pobijane presude površno ispitao taj argument i zadovoljio se raznim načelnim razmatranjima, zbog čega je obrazloženje pobijane presude manjkavo.
- 59 Kao drugo, što se tiče relevantnosti dokaza o žaliteljevom sudjelovanju u povredi počinjenoj na talijanskom tržištu sanitarne keramike koje je Komisija prihvatila, Opći je sud propustio ispitati žaliteljeve argumente u vezi s, među ostalim, posebnom ulogom društva American Standard Inc. na talijanskom tržištu, kao i u vezi sa žaliteljevim sudjelovanjem u različitim sastancima ili ih je pogrešno odbio kao neosnovane ili, u točki 132. pobijane presude, kao bespredmetne. Točnije, Opći je sud počinio pogrešku jer je smatrao da je žaliteljev predstavnik, g. Costagli, bio na sastanku od 1. veljače 2001., iako je dokazano da on na njemu nije bio. Štoviše, Opći je sud u točki 106. pobijane presude pogrešno odbio argument koji se odnosi na nepouzdanost dokaza sa sastanaka „Euroitalije” jer je smatrao da iz daktilografskih bilježaka Grohe Beteiligungs GmbH proizlazi da je RAF Rubinetteria SpA predviđjela povećanje cijena za 3%.
- 60 Komisija tvrdi da je četvrti žalbeni razlog, s obzirom na to da se njime zapravo želi ostvariti novo ispitivanje činjenica, nedopušten, ili barem neosnovan.

Ocjena Suda

- 61 Valja utvrditi da dvama dijelovima četvrtog žalbenog razloga žalitelj u biti ponavlja treći tužbeni razlog svoje tužbe u prvom stupnju u pogledu posebnosti talijanskog tržišta sanitarne keramike kao i relevantnosti dokaza o njegovu sudjelovanju u povredi počinjenoj na tom tržištu, koju je Komisija utvrdila.
- 62 Stoga žalitelj četvrtim žalbenim razlogom traži da se provede preispitivanje tužbe podnesene Općem sudu, što, kao što je to navedeno u točki 43. ove presude, nije u nadležnosti Suda.

- 63 Točnije, cilj je drugog dijela tog žalbenog razloga, u dijelu u kojem kritizira ocjenu Općeg suda u vezi sa žaliteljevim sudjelovanjem u povredi počinjenoj na talijanskom tržištu sanitarne keramike, dobiti novu ocjenu činjenica i dokaza, koja, prema ustaljenoj sudskoj praksi, nije u nadležnosti Suda, osim ako je riječ o iskrivljavanju koje u ovom slučaju nije istaknuto (vidjeti osobito presude od 20. siječnja 2016., *Toshiba Corporation/Komisija*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, t. 40., kao i od 16. lipnja 2016., *Evonik Degussa i AlzChem/Komisija*, C-155/14 P, EU:C:2016:446, t. 23. i navedenu sudsku praksu).
- 64 Posljedično, valja odbiti kao nedopušten četvrti žalbeni razlog, u dijelu u kojem kritizira točke 61. do 133. pobijane presude jer su u njima odbijeni žaliteljevi argumenti koji se odnose na posebnosti talijanskog tržišta sanitarne keramike i relevantnost dokaza koje je Komisija uzela u obzir u vezi sa sudjelovanjem u povredi počinjenoj na tom tržištu.
- 65 Suprotno tomu, što se tiče prigovora da je ispitivanje koje je izvršio Opći sud manjkavo i nedovoljno te da stoga postoji nedostatak u obrazloženju, valja podsjetiti da je pitanje je li obrazloženje presude Općeg suda dostatno pravno pitanje koje se kao takvo može postaviti u okviru žalbe (vidjeti osobito presudu od 14. listopada 2010. *Deutsche Telekom/Komisija*, C-280/08 P, EU:C:2010:603, t. 123.).
- 66 U tom pogledu valja podsjetiti da iz ustaljene sudske prakse proizlazi da ta obveze obrazlaganja ipak ne nalaže Općem sudu da pruži obrazloženje kojim bi se, iscrpno i točku po točku, odgovorilo na sve argumente koje su iznijele stranke u sporu. Slijedom toga, obrazloženje može biti implicitno pod uvjetom da omogućava zainteresiranim strankama da saznaju razloge zbog kojih Opći sud nije prihvatio njihove argumente te Sudu da raspolaže s dovoljno elemenata za obavljanje sudske nadzora (vidjeti u tom smislu osobito presude od 2. travnja 2009., *Bouygues i Bouygues Télécom/Komisija*, C-431/07 P, EU:C:2009:223, t. 42., kao i od 22. svibnja 2014., *Armando Álvarez/Komisija*, C-36/12 P, EU:C:2014:349, t. 31.).
- 67 U ovom slučaju, što se tiče argumenta iznesenog u prvom stupnju, a koji se odnosi na posebnost talijanskog tržišta sanitarne keramike, valja primijetiti da je Opći sud, nakon što je u točkama 64. do 71. pobijane presude podsjetio koji su konstitutivni elementi povrede iz članka 101. stavka 1. UFEU-a kao i na odgovarajuću sudsku praksu Suda, u točki 72. te presude u biti zaključio da je Komisija osnovano smatrala da je žalitelj sudjelovao u razmjeni informacija o budućim povećanjima cijena čiji je cilj i učinak bio protutržišni te je stoga riječ o povredi te odredbe.
- 68 U tom pogledu Opći je sud mogao u točki 74. pobijane presude odbiti spomenute argumente kao bespredmetne a da nije morao ispitati meritum žaliteljevih argumenata koji se odnose na posebnu strukturu talijanskog tržišta sanitarne keramike jer se njima nije moglo osporiti utvrđenje prema kojem su cilj i učinak predmetne razmjene informacije bili protutržišni.
- 69 Što se, kao drugo, tiče razmatranja Općeg suda koja se odnose na vjerodostojnost i relevantnost dokaza koje je Komisija prihvatila u vezi sa žaliteljevim sudjelovanjem u povredi počinjenoj na navedenom tržištu, iz točaka 76. do 126. pobijane presude proizlazi da je Opći sud izvršio opširno i detaljno ispitivanje različitih argumenata koje je žalitelj u tom pogledu istaknuo, osobito onih koji se odnose na njegovo sudjelovanje u različitim sastancima „Euroitalije” o kojima je riječ. Stoga, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 66. ove presude, ne može se Općem sudu prigovoriti da se nije izričito izjasnio o svakoj činjenici ili dokazu koje je žalitelj podnio.
- 70 Slijedom toga žalbeni razlog koji se temelji na povredi obveze obrazlaganja treba odbiti kao neosnovan.
- 71 Iz prethodno navedenoga proizlazi da četvrti žalbeni razlog treba odbiti kao djelomično nedopušten i djelomično neosnovan.

Peti žalbeni razlog, koji se odnosi na pogreške počinjene pri utvrđivanju novčane kazne

Argumentacija stranaka

- 72 Svojim petim žalbenim razlogom žalitelj zamjera Općem sudu da je počinio pogreške pri ispitivanju toga kako je Komisija utvrdila novčanu kaznu izrečenu u spornoj odluci.
- 73 Kao prvo, prigovara Općem sudu što je u točkama 137. i 158. pobijane presude, nakon površnog čitanja njegovih argumenata, odbio tužbeni razlog koji se temelji na diskriminatornom iznosu izrečene novčane kazne, koji iznosi 10% prihoda utvrđenog na osnovi Smjernica iz 2006., u skladu s gornjom granicom predviđenom u članku 23. stavku 2. drugom podstavku Uredbe br. 1/2003.
- 74 Kao drugo, žalitelj ponovno iznosi argumente kojima kritizira izrečenu sankciju koje je već istaknuo u prvom stupnju, ali koje Opći sud nije dovoljno pažljivo ispitao.
- 75 U tom pogledu žalitelj osobito ističe, kao prvo, da je primjena Priopćenja iz 2002. o suradnji dovela do povrede članka 2. Uredbe br. 1/2003 jer je time prebačen teret dokazivanja. Kao drugo, primjenom navedenog priopćenja krši se pravo na pošteno suđenje iz članka 6. i 7. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP) i članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Kao treće, žalitelj zamjera Općem sudu što je u točki 155. pobijane presude samo primijetio da je sankcija zakonita ako pojedinac može znati koji akti i propusti dovode do njegove odgovornosti, a da nije odgovorio na tužbeni razlog istaknut u prvom stupnju prema kojem sustav utvrđivanja sankcija, koji je primjenjiv u području tržišnog natjecanja, nije u skladu s EKLJP-om, osobito s njezinim člankom 7., kojim se zahtijeva da su povrede i sankcije jasno određene. Kao četvrto, žalitelj Općem sudu zamjera to što je u točki 169. pobijane presude zaključio da se žalitelj pozvao na pogrešku u ocjeni koju je Komisija počinila samo pri utvrđivanju koeficijenta za „dodatni iznos” po stopi od 15%, a ne pri utvrđivanju iste stope koeficijenta za „težinu povrede”. Kao peto, žalitelj navodi nezakonitosti kriterija predviđenih Smjernicama iz 2006., zbog čega je, kada ih je Komisija uzela u obzir pri utvrđivanju svake sankcije, došlo do toga da iznos izrečene novčane kazne sustavno odgovara iznosu od 10% prihoda jer je primijenjena gornja granica predviđena člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003. članka. Opći je sud u potpunosti propustio ispitati taj prigovor nezakonitosti pa je u točki 158. pobijane presude samo primijetio da žalitelju nije bila izrečena sankcija u iznosu od 10% prihoda. Kao šesto, iz točaka 165. i 166. pobijane presude proizlazi da su Komisija, a zatim i Opći sud, utvrdili koeficijente za „težinu povrede” i „dodatni iznos” na temelju pogrešnih premisa prema kojima je žalitelj protutržišnim djelovanjima koja su u pravilu provedena sudjelovao u jedinstvenoj povredi na području šest država članica, koja obuhvaća tri skupine proizvoda koji su predmet istrage, s tržišnim udjelom od otprilike 54,3% u svakoj od tih država. Kao sedmo, iako je Opći sud u točkama 192. do 195. pobijane presude presudio da Komisijina odluka sadržava pogrešku u ocjeni, on iz toga nije izvukao nikakve posljedice. Opći je sud time povrijedio načela proporcionalnosti i jednakog postupanja.
- 76 Komisija osporava dopuštenost i osnovanost petog žalbenog razloga. U okviru toga ipak ističe da, suprotno onomu što je Opći sud presudio u točki 171. pobijane presude, težina povrede nije nužno drukčija ovisno o tomu odnosi li se predmet zabranjenog sporazuma na dvije ili tri vrste proizvoda ili tiče li se samo jedne države članice ili njih šest. Stoga, kao što je potvrdila na raspravi, Komisija, smatrajući da je Opći sud pravilno odbio žaliteljeve argumente koji se temelje na povredi načela jednakog postupanja i proporcionalnosti, u biti poziva Sud da izmijeni obrazloženje u tom dijelu razlaganja Općeg suda.

Ocjena Suda

- 77 Najprije valja podsjetiti da se, kao što proizlazi iz ustaljene sudske prakse navedene u točkama 42. i 43. ove presude, mora proglasiti nedopuštenim onaj žalbeni razlog koji nije dovoljno jasno i precizno argumentiran da bi Sudu omogućio izvršavanje nadzora zakonitosti ili onaj koji samo ponavlja argumente koji su već bili izneseni pred Općim sudom, uključujući i one utemeljene na činjenicama koje je taj sud izričito odbio (vidjeti u tom smislu osobito presude od 30. svibnja 2013., *Quinn Barlo i dr./Komisija*, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 26., kao i od 21. siječnja 2016., *Galp Energía España i dr./Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 44.).
- 78 Stoga valja kao nedopuštene odbiti argumente istaknute u okviru petog žalbenog razloga, koji, kao što je i sam žalitelj naveo, ne identificiraju dovoljno precizno pogrešku koja se tiče prava koju je navodno počinio Opći sud i koje čine samo općenite i nerazrađene tvrdnje ili se samo ponavljaju.
- 79 Posljedično, Sud se može upustiti u ispitivanje samo, kao prvo, argumenata koji se temelje na pogreškama koje je Opći sud počinio u točkama 137. i 158. pobijane presude, koje se odnose na diskriminatoran i neproporcionalan karakter primjene sankcije od 10% prihoda na temelju članka 23. stavka 2. drugog podstavka Uredbe br. 1/2003, kao drugo, argumenata koji se temelje na povredi nedostatka u obrazloženju, osobito u točki 155. pobijane presude, u vezi sa zakonitošću sustava utvrđivanja sankcija, kao treće, pogreške koje se tiču prava počinjene u točkama 165. u 166. pri ocjeni koeficijenata za „težinu povrede” i „dodatni iznos” i, kao četvrto, argumente koji se temelje na tomu da Opći sud u točkama 192. do 195. pobijane presude nije uopće uzeo u obzir Komisijine pogreške u ocjeni koje je utvrdio te je povrijedio načela proporcionalnosti i jednakog postupanja.
- 80 Što se najprije tiče prigovora Općem sudu da je povrijedio načela proporcionalnosti i jednakog postupanja jer je primijenio sankciju od 10% prihoda, kakva je predviđena u članku 23. stavku 2. drugom podstavku spomenute uredbe, valja utvrditi, suprotno onomu što predlaže žalitelj, Opći sud nije samo utvrdio da je žalitelju izrečena novčana kazna bila znatno niža od te gornje granice.
- 81 Naime, u točki 158. pobijane presude Opći je sud također u biti utvrdio da se činjenici da je ponašanje drugih poduzetnika dovelo do još teže povrede od one koju je počinio žalitelj ni u kojem slučaju ne protivi izricanje novčane kazne koja odgovara 10% njegova prihoda s obzirom na trajanje i težinu njegova sudjelovanja u povredi i da je iz tog razloga odlučio odbiti argument prema kojem su Smjernice iz 2006. nezakonite jer se na temelju njih takva novčana kazna primjenjuje na sve poduzetnike, neovisno o težini počinjene povrede.
- 82 Opći sud time nije počinio nikakvu pogrešku koja se tiče prava.
- 83 U tom pogledu valja podsjetiti da iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da je cilj granice od 10% prihoda predviđena u članku 23. stavku 2. drugom podstavku Uredbe br. 1/2003 izbjeći to da se izriču novčane kazne za koje je predvidljivo da ih poduzetnici, s obzirom na svoju veličinu koja je, iako na približan i nepotpun način, određena njihovim ukupnim prihodom, neće moći platiti (presude od 28. lipnja 2005., *Dansk Rørindustri i dr./Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 280., kao i od 12. srpnja 2012., *Cetarsa/Komisija*, C-181/11 P, neobjavljena, EU:C:2012:455, t. 82.).
- 84 Riječ je dakle o granici koja se ujednačeno primjenjuje na sve poduzetnike i izriče s obzirom na njihovu veličinu, a čija je svrha izbjegavanje prekomjernih i nerazmjernih novčanih kazni. Svrha je te najviše gornje granice dakle različita i autonomna u odnosu na kriterij težine i trajanja povrede (presude od 28. lipnja 2005., *Dansk Rørindustri i dr./Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 281. i 282., i od 12. srpnja 2012., *Cetarsa/Komisija* C-181/11 P, neobjavljena, EU:C:2012:455, t. 83.).

- 85 Iz toga slijedi da nije došlo do povrede načela proporcionalnosti i jednakog postupanja time što je za sve sankcionirane poduzetnike koji su sudjelovali u istoj povredi utvrđena novčana kazna od 10% njihovih prihoda jer je samo riječ o primjeni gornje granice predviđene u članku 23. stavku 2. drugom podstavku Uredbe br. 1/2003.
- 86 Jednako tako, s obzirom na cilj te gornje granice, okolnost da to što je Komisija doista primijenila Smjernice iz 2006. ima za posljedicu da, kako tvrdi žalitelj, često ili redovito dolazi do toga da je iznos izrečene novčane kazne jednak 10% prihoda, ne može dovesti u pitanje zakonitost primjene te granice.
- 87 Iz prethodno navedenoga proizlazi da valja odbiti prvi žaliteljev argument.
- 88 Nadalje, što se tiče žalbenog razloga koji se temelji na nedostatku u obrazloženju pobijane presude, osobito u njezinoj točki 155., u vezi sa zakonitošću sustava utvrđivanja sankcija, dovoljno je utvrditi da je u točkama 152. do 155. te presude Opći sud, u skladu sa sudskom praksom koja se odnosi na obvezu obrazlaganja navedenu u točkama 65. i 66. ove presude, u dovoljnoj mjeri ispitao žaliteljev žalbeni razlog koji se temelji na povredi načela zakonitosti kazni.
- 89 Usto, u dijelu u kojem žalitelj osporava premise iz Komisijinih, a zatim i obrazloženja Općeg suda u točkama 165. i 166. pobijane presude, u vezi s utvrđivanjem koeficijenata za „težinu povrede” i „dodatni iznos” po stopi od 15%, žalitelj zapravo dovodi u pitanje činjenične ocjene, a što, u skladu s ustaljenom sudskom praksom navedenom u točki 63. ove presude, nije u nadležnosti Suda dok odlučuje u postupku povodom žalbe.
- 90 Naposljetku, kada je riječ o prigovoru Općem sudu da u točkama 192. do 195. pobijane presude nije uopće uzeo u obzir Komisijine pogreške u ocjeni koje je utvrdio u točki 172. pobijane presude, a koje se odnose na države članice i podskupine proizvoda obuhvaćene povredom, niti je smanjio iznos novčane kazne, valja odmah napomenuti da je Opći sud jedini nadležan za nadzor načina na koji Komisija u svakom pojedinačnom slučaju treba ocijeniti težinu nezakonitih ponašanja. U okviru žalbe, predmet nadzora Suda je, s jedne strane, ispitivanje u kojoj je mjeri Opći sud uzeo u obzir sve ključne čimbenike za ocjenu težine ponašanja utvrđenog s obzirom na članak 101. UFEU-a i članak 23. Uredbe br. 1/2003 i, s druge strane, provjera je li Opći sud u dovoljnoj mjeri odgovorio na sve argumente iznesene u prilog zahtjevu za ukidanje ili smanjenje novčane kazne (vidjeti, među ostalim, presude od 17. prosinca 1998., Baustahlgewebe/Komisija, C-185/95 P, EU:C:1998:608, t. 128.; od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 244., kao i od 5. prosinca 2013., Solvay Solexis/Komisija, C-449/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:802, t. 74.).
- 91 Suprotno tomu, valja podsjetiti da Sud ne treba, kad ocjenjuje pravna pitanja u okviru žalbe, zamijeniti zbog razloga pravičnosti svoju ocjenu ocjenom Općeg suda kada pri izvršavanju svoje neograničene nadležnosti odlučuje o iznosu novčanih kazni koje se poduzetnicima izriču zbog njihove povrede prava Unije (presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 245., kao i od 11. srpnja 2013., Gosselin Group/Komisija C-429/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:463, t. 87.).
- 92 Nadalje, također treba podsjetiti da za utvrđivanje iznosa novčanih kazni, valja uzeti u obzir trajanje povrede i sve elemente koji mogu utjecati na ocjenu težine te povrede (presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 240., kao i od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 98.).
- 93 Među elementima koji mogu utjecati na ocjenu težine povreda jesu ponašanje svakog poduzetnika, uloga koju je svaki od njih imao u uspostavljanju zabranjenog sporazuma, korist koju su mogli ostvariti iz tog zabranjenog sporazuma, njihova veličina i vrijednost robe o kojoj je riječ kao i rizik koji povrede takve vrste predstavljaju za ciljeve Europske unije (presude od 28. lipnja 2005., Dansk

Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 242., kao i od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 100.).

- 94 U ovom slučaju valja utvrditi da se šesti dio četvrtog žalbenog razloga koji je u prvom stupnju istaknuo žalitelj i koji je ispitan u točkama 159. do 177. pobijane presude odnosi, kao što u biti proizlazi iz točaka 159., 160. i 169. te presude, samo na pogrešku u ocjeni koju je Komisija počinila pri utvrđivanju koeficijenta za „dodatni iznos”, predviđeno u točki 25. Smjernica iz 2006. po stopi od 15%, a ne i na pogrešku pri utvrđivanju koeficijenta za „težinu povrede”.
- 95 Opći sud je, nakon što je utvrdio, prema samim Komisijinim navodima u uvodnoj izjavi 879. sporne odluke, da je sudjelovanje žalitelja u povredi bilo ograničeno samo na talijansko državno područje i tri podskupine proizvoda, to jest sanitarnu armaturu i sanitarnu keramiku, u točki 172. pobijane presude zaključio da je Komisija počinila pogrešku u ocjeni jer je pogrešno smatrala da su svi poduzetnici koji su adresati sporne odluke, među kojima i žalitelj, sudjelovali u jedinstvenoj povredi koja obuhvaća područje šest država članica i tri podskupine proizvoda.
- 96 Opći sud je međutim, kao što osobito proizlazi iz točaka 171. i 193. do 196. pobijane presude, smatrao da koeficijent za „dodatni iznos” od 15% nije neproporcionalan za tu povredu.
- 97 Opći sud je, kada je u okviru svoje neograničene nadležnosti u točkama 189. do 199. pobijane presude odlučivao kako treba ocijeniti šesti dio četvrtog tužbenog razloga istaknutog u prvom stupnju u pogledu utvrđivanja koeficijenta za „dodatni iznos”, pravilno mogao, nakon što je, kao što proizlazi iz točke 192. pobijane presude, zaključio da se može osloniti na Smjernice iz 2006., smatrati da je koeficijent za „dodatni iznos” od 15% primjerena sankcija za žaliteljevo sudjelovanje u provedbi zabranjenog sporazuma na talijanskom državnom području.
- 98 U tom pogledu valja s jedne strane utvrditi da predmetni zabranjeni sporazum, koji ima za cilj usklađivanje cijena, spada u kategoriju povreda obuhvaćenih točkama 23. i 25. Smjernica iz 2006. i da je na temelju među najtežim povredama tržišnog natjecanja. S druge strane, kao što je Opći sud precizirao u točki 171. pobijane presude, takva stopa je najniža unutar raspona od 15 do 25% vrijednosti prihoda od prodaje, predviđenog za takve povrede u točki 25. (vidjeti presudu od 11. srpnja 2013., Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, t. 124.).
- 99 Slijedom toga, Opći je sud zbog same prirode te povrede, unatoč činjenici da žaliteljevo sudjelovanje u predmetnoj povredi obuhvaća samo talijansko državnog područje, mogao smatrati da je utvrđivanje koeficijenta za „dodatni iznos” po stopi od 15% primjerena sankcija, a da nije povrijedio načelo proporcionalnosti.
- 100 Međutim, kao što u biti tvrdi Komisija, pogrešku koja se tiče prava sadržavaju obrazloženja iz točaka 174., 176., 194. i 195. pobijane presude, prema kojima povredu koja obuhvaća područja šest država članica i tri podskupine proizvoda treba smatrati težom od povrede o kojoj je riječ u ovom postupku a koja je počinjena na području samo jedne države članice i koja obuhvaća samo dvije od tri podskupine proizvoda jer je poduzetnicima koji su sudjelovali u povredi koja obuhvaća šest država članica i tri podskupine proizvoda nužno iz tog razloga trebala, već samo na temelju toga, izreći novčana kazna izračunana na osnovi koeficijenta za „dodatni iznos” većeg od 15%.
- 101 Naime, što se tiče utvrđivanja koeficijenta za „dodatni iznos”, iz točke 25. Smjernica iz 2006. proizlazi da valja voditi računa o određenom broju čimbenika, posebice o onima navedenima u točki 22. tih smjernica. Iako, da bi se ocijenila težina povrede a zatim utvrdio iznos novčane kazne koju treba izreći, može se osobito voditi računa o zemljopisnom dosegu povrede i broju podskupina proizvoda koji su njome obuhvaćeni, okolnost da povreda obuhvaća šire zemljopisno područje i veći broj proizvoda u odnosu na neku drugu povredu, ne može sama po sebi nužno značiti da se tu prvu povredu, razmatranu u cijelosti, treba kvalificirati kao težu od druge i da je stoga opravdano utvrditi

koeficijent za „dodatni iznos” veći od onog primijenjenog na izračun novčane kazne kojom se sankcionira druga povreda (vidjeti u tom smislu presudu od 10. srpnja 2014., Telefónica i Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, t. 178.).

- 102 Imajući to u vidu, što se tiče dijela žaliteljeva prigovora da su, u biti Komisija, a zatim i Opći sud, povrijedili načelo jednakog postupanja jer, kao prvo, nisu individualizirali izrečenu novčanu kaznu vodeći računa o težini povrede s obzirom na njegovo sudjelovanje u povredi u odnosu na druge poduzetnike o kojima je riječ i jer su, kao drugo, u točkama 192. do 195. pobijane presude primijenili isti koeficijent za „dodatni iznos” od 15% na njega kao i na poduzetnike koji su sudjelovali u jedinstvenoj povredi koja obuhvaća tri podskupine proizvoda u šest država članica, valja podsjetiti da je načela jednakog postupanja opće načelo prava Unije, propisano člancima 20. i 21. Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Iz ustaljene sudske prakse slijedi da to načelo zahtijeva da se u usporedivim situacijama ne postupa na različit način i da se u različitim situacijama ne postupa na isti način, osim ako bi takvo postupanje bilo objektivno opravdano (vidjeti osobito presudu od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 51.).
- 103 Opći sud mora osobito poštovati to načelo pri izvršavanju svoje ovlasti neograničene nadležnosti. Naime, izvršavanje takve nadležnosti pri utvrđivanju iznosa novčanih kazni koje se izriču ne smije dovesti do diskriminacije među poduzetnicima koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu ili usklađenom djelovanju protivno članku 101. stavku 1. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., Komisija Parker Hannifin Manufacturing i ParkerHannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 77.).
- 104 Međutim, kao što proizlazi iz sudske prakse Suda, pri ocjeni težine povrede ne moraju se nužno uzeti u obzir razlike između poduzetnika koji su sudjelovali u istom zabranjenom sporazumu, osobito s obzirom na zemljopisni doseg njihovih sudjelovanja, radi utvrđivanja koeficijenata za „težinu povrede” i „dodatni iznos”, nego do toga može doći u drugoj fazi izračuna novčane kazne, kao, na primjer, u trenutku prilagodbe osnovnog iznosa ovisno o olakotnim i otegotnim okolnostima, na temelju točaka 28. i 29. Smjernica iz 2006. (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 104. i 105. kao i od 11. srpnja 2013., Gosselin Group/Komisija, C-429/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:463, t. 96. do 100.).
- 105 Kao što je istaknula Komisija, takve razlike mogu proizaći i iz vrijednosti prihoda od prodaje koja se koristi radi izračuna osnovnog iznosa novčane kazne jer takva vrijednost za svakog poduzetnika koji sudjeluje u povredi odražava opseg njegova sudjelovanja u predmetnoj povredi, u skladu s točkom 13. Smjernica iz 2006. koja omogućava da se kao polazište za izračunavanje novčanih kazni uzme iznos koji odražava ekonomsku važnost povrede i veličinu poduzetnikovog doprinosa toj povredi (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 76.).
- 106 Slijedom toga, budući da je nesporno da je osnovni iznos novčane kazne izrečene žalitelju utvrđen, kao što proizlazi iz uvodne izjave 1219. sporne odluke, s obzirom na vrijednost prodaje koju je žalitelj ostvario na talijanskom državnom području, Opći je sud u točki 196. pobijane presude mogao, a da ne povrijedi načelo jednakog postupanja, radi izračuna novčane kazne koju valja izreći žalitelju, utvrditi koeficijent za „dodatni iznos” po stopi od 15%, istovjetnoj onoj primijenjenoj na poduzetnike koji su sudjelovali u jedinstvenoj povredi koja obuhvaća tri podskupine proizvoda i šest država članica.
- 107 Uzimajući u obzir prethodna razmatranja iz kojih proizlazi da obrazloženje koje je Opći sud iznio u točkama 174., 176. i 192. do 195. sadržava pogreške koje se tiču prava, valja podsjetiti da ako obrazloženje odluke Općeg suda upućuje na povredu prava Unije, a njezina je izreka osnovana iz nekih drugih pravnih razloga, takva povreda ne može dovesti do ukidanja te odluke, nego valja

provesti izmjenu obrazloženja (vidjeti u tom smislu presude od 9. lipnja 1992., Lestelle/Komisija, C-30/91 P, EU:C:1992:252, t. 28., kao i od 9. rujna 2008. FIAMM i dr./Vijeće i Komisija, C-120/06 P i C-121/06 P, EU:C:2008:476, t. 187. i navedenu sudsku praksu).

- 108 Stoga valja izmijeniti obrazloženje i odbiti žalbeni razlog koji se temelji na tomu da Opći sud nije uopće uzeo u obzir utvrđenja navedena u točki 172. pobijane presude te je stoga povrijedio načela proporcionalnosti i jednakog postupanja.
- 109 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da peti žalbeni razlog valja odbiti kao djelomično nedopušten i kao djelomično neosnovan.

Šesti žalbeni razlog, koji se temelji na pogreškama počinjenima pri ocjeni žaliteljeve nesposobnosti plaćanja

Argumentacija stranaka

- 110 Svojim šestim žalbenim razlogom žalitelj Općem sudu u biti prigovara da je pogrešno smatrao da je Komisija radi provedbe točke 35. Smjernica iz 2006. dovoljno smanjila novčanu kaznu izrečenu žalitelju. Općem sudu zamjera što je u točkama 182. i 198. pobijane presude odbio tužbeni razlog koji se temelji na prevelikom iznosu izrečene novčane kazne uz obrazloženje da žalitelj nije pružio dokaze o tomu da je izrečena novčana kazna prevelika premda je dostavio dovoljno dokaza koji dokazuju ozbiljnost situacije u kojoj se nalazio. Usto, smatra da Opći sud nije pravilno ocijenio te dokaze ni žaliteljevu stvarnu situaciju.
- 111 Prema mišljenju žalitelja, pažljiva ocjena njegove situacije nužno bi dovela do zaključka da mu odobreno smanjenje nije dovoljno. U tom pogledu među ostalim upućuje na drastično smanjenje njegova prihoda tijekom razdoblja između 2011. i 2013. godine, na smanjenje broja njegovih zaposlenika tijekom 2013. i na njegovu bilancu predviđenu za 2013.
- 112 Komisija pak ističe prigovor nedopuštenosti šestog žalbenog razloga koji je, među ostalim, očito neosnovan.

Ocjena Suda

- 113 Valja utvrditi da u dijelu u kojem žalitelj šestim žalbenim razlogom osporava ocjenu Općeg suda u pogledu dokaza o njegovoj nesposobnosti plaćanja i odbija da mu je na temelju točke 35. Smjernica iz 2006. odobreno smanjenje nedovoljno, on zapravo želi da Sud ponovno ocijeni činjenice i dokaze, a što pak, kao što je navedeno u točki 63. ove presude, nije u nadležnosti Suda kada odlučuje u postupku povodom žalbe, a dokazi nisu iskrivljeni.
- 114 Stoga šesti žalbeni razlog treba odbiti kao nedopušten.

Sedmi žalbeni razlog, koji se odnosi na postupanje sa zahtjevima za izvođenje dokaza

Argumentacija stranaka

- 115 Svojim sedmim žalbenim razlogom, žalitelj Općem sudu prigovara što je odbio zahtjeve za izvođenje dokaza podnesene u prvom stupnju jer nisu relevantni i, točnije, prema točki 201. pobijane presude, jer se pomoću tih zahtjeva ne bi moglo izmijeniti utvrđenje da je razmjena osjetljivih poslovnih informacija, osobito onih koje se odnose na predviđena povećanja cijena među konkurentima u Italiji

u okviru grupe „Euroitalia”, povreda članka 101. UFEU-a. Naime, ti zahtjevi za izvođenje dokaza omogućili bi da se pojasni stvarna situacija na talijanskom tržištu i da se dokaže da predmetne informacije nisu tajni podaci.

116 Komisija smatra da je taj razlog nedopušten i u svakom slučaju neosnovan.

Ocjena Suda

117 Što se tiče ocjene koju sud u prvom stupnju donese u pogledu zahtjeva za mjere upravljanja postupkom ili izvođenje dokaza koje podnese stranka u postupku, valja podsjetiti da samo Opći sud ocjenjuje moguću potrebu za dopunom podataka kojima raspolaže u predmetima o kojima odlučuje (vidjeti presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 67., kao i od 22. studenoga 2007., Sniace/Komisija, C-260/05 P, EU:C:2007:700, t. 77.). Pitanje dokazne vrijednosti postupovnih dokumenata ulazi u njegovu samostalnu ocjenu činjenica koja ne podliježe nadzoru Suda u žalbenom postupku, osim u slučaju iskrivljavanja dokaza iznesenih pred Općim sudom ili kad je materijalna netočnost utvrđenja Općeg suda vidljiva iz dokumenata u spisu (vidjeti među ostalim presudu od 7. listopada 2004., Mag Instrument/OHIM, C-136/02 P, EU:C:2004:592, t. 76.).

118 Stoga iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da čak i ako zahtjev za saslušanje svjedoka postavljen u tužbi precizno navodi činjenice u vezi s kojima valja saslušati jednog ili više svjedoka i obrazloženja koja opravdavaju njihovo saslušanje, na Općem je sudu da ocijeni relevantnost zahtjeva s obzirom na predmet spora i potrebu saslušanja navedenih svjedoka (presuda od 17. prosinca 1998., Baustahlgewebe/Komisija, C-185/95 P, EU:C:1998:608, t. 70.; rješenje od 15. rujna 2005., Marlines/Komisija, C-112/04 P, neobjavljeno, EU:C:2005:554, t. 38. i presuda od 22. studenoga 2007., Sniace/Komisija, C-260/05 P, EU:C:2007:700, t. 78.).

119 Slijedom toga Opći je sud u okviru izvršavanja svoje diskrecijske ovlasti ocjena činjenica pravilno mogao u točki 201. pobijane presude smatrati da zahtjevi za saslušanje svjedoka koje je podnio žalitelj ne bi mogli izmijeniti utvrđenje iz točke 129. pobijane presude prema kojem su predmetne razmjene osjetljivih poslovnih informacija, u Italiji u okviru grupe „Euroitalia”, povreda članka 101. UFEU-a i da stoga mjere izvođenja dokaza koje je žalitelj zatražio nisu bile potrebne.

120 Slijedom toga, sedmi žalbeni razlog valja odbiti kao nedopušten.

121 Budući da nije prihvaćen nijedan od žalbenih razloga koje je naveo žalitelj, žalbu valja odbiti u cijelosti.

Troškovi

122 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima.

123 U skladu s člankom 138. stavkom 1. tog poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je Komisija postavila zahtjev da se žalitelju naloži snošenje troškova i da on nije uspio u postupku, valja mu naložiti snošenje troškova ovog žalbenog postupka.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) proglašava i presuđuje:

1) Žalba se odbija.

2) Mamoli Robinetteriji SpA nalaže se snošenje troškova.

Potpisi